

OBRTNI VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva.

»Obrtni Vestnik«
izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno . . . K 12
polletno . . . » 6
posamezna številka . . . » 1

Oficijelno glasilo „Dež. zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“
in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“ s sedežem v Laškem trgu
in slovenskih obrtnih društev.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Cene inseratom:
^{1/32} strani pri enkratni objavi
K 6, pri večkratnih objavah
primeren popust.
Za male objave enostopna
petitvrsta K 1.

Uredništvo in upravnništvo:
Ljubljana, Dunajska cesta 20

II. letnik.

V Ljubljani, 14. junija 1919.

Štev. 6.

Fr. Zelenik:

Obrtniški naraščaj.

Obrtniški stan se bori že precej let s pomanjkanjem naraščaja. Vzroki, da stariši niso dajali mladine v uk k obrtniku in da se mladina ni posvečala v večji meri praktičnim poklicem, so različni. Največ je bilo krivo napačno naziranje javnosti. Obrtniški stan se je smatral za nekaj manj vrednega, obrtnika se je gledalo tako nekako od zgoraj navzdol. Obrtnika je tudi vse izkoriščalo. Čakati je moral na svoj zaslužek celo večnost; ravno najbolj »nobel« gospoda je bila najslabši plačnik. To napačno naziranje javnosti je pa temeljilo tudi nekoliko na napačni vzgoji. Ta ni znala vzbujati veselja do praktičnih poklicev, zato je hotelo vse študirati, vsak je hotel biti »gospod«. Vojna je bila seveda kriva, da se je še skrčilo itak nezadostno število obrtniškega naraščaja. Vsled vojne obveznosti je moralo mnogo mladeničev obleči vojaško suknjo. Vsled vojne so mnogi obrtniki prodajali svojo kožo v strelskih jarkih ali se ubijali v vojnih podjetjih in obratih, delavnice so se zaprle, orodje se je uničilo in porazgubilo in sedaj je obrtnik brez pomagaja, brez učenca, brez orodja in brez surovin.

Pa tudi mladina, ki je ostala doma, se ni priprijela učenja obrti ne samo radi ustavitve obrtniškega delovanja ampak tudi vsled lažjega zaslužka drugje. Vsak je lahko brez učenja veliko zaslužil v vojni industriji, vojska je tudi nudila vsakemu lahki zaslužek, kdor je znal količkaj barantati in verižiti. Vse je kupčevalo, kar med vojno ni bila nobena umetnost ali nevarnost radi izgube. Vsak šolarček ve, da zasluži, če dražje proda in dražje je prodal vsak, samo da je imel blago v rokah. Za visoke cene je skrbela vezana kupčija. Ni čuda tedaj, če je vsak rajši delal v vojni industriji, rajši verižil, saj je dobro zaslužil, je vžival svobodo; skrb za bodočnost ni delala preglavice. Ali vojna industrija je zaspala, veriženje se bo nehalo in potem bodo taki vojni delavci in barantači pač uvideli, da so si za bodočnost slabo poskrbeli. V mirnih časih mora človek pač nekoliko več znati, če hoče kupčevati.

Tudi prodaja časopisov meša možgane ne samo mladičem, tudi stariši so veseli, če fant dobro zasluži, ne pomislijo pa, kaj bo s fantom pozneje.

V dokaz, da je vojna vplivala zelo neugodno na število obrtniškega naraščaja, navedem nekaj števil.

Leta 1913 je bilo 61.600 obrtniških vajencev, leta 1916 29.300, leta 1917 pa samo še 17.500. V Berlinu so bile razmere še slabše. Tam je padlo število vajencev od 42.000 na 8000.

Žalostna posledica vojne je tudi velika delamrznost. Ogromne množice se ogibljejo resnega dela, vse hoče le uživati in živeti lahkote. Na eni strani vidimo ogromno pomanjkanje delavcev, na drugi strani pa zopet velikansko armado, brezposelnih. Res je, da mnogo obratov ne posluje vsled pomanjkanja surovin in drugih potrebščin, res je pa tudi, da bi se našlo mnogo dela. Naše ceste so v slabem stanju, saj skoz pet let ni nihče popravil. Materijala imamo dovolj, dajte tedaj ljudem dela s popraviljanjem novih cest, z regulacijo rek, potokov, hudournikov itd. Kdor bi ne hotel delati, temu se naj primerno pomaga! Stavbena obrt bi imela ogromno posla, ovirajo le neizmerne cene surovin in delavne sile. Tu treba prevdarka, kako bi se oživela stavbna obrt. Pomanjkanje stanovanj je splošno in vendar se nihče ne gane.

Da ne vlada pri nas potrebno zanimanje za obrt in za praktično življenje, je kriva naša dosedanja odvisnost: propadla država ni skrbela za naše blagostanje, ljubo ji je bilo, da smo ostali berači in lačni. Kot taki smo pa bili idealisti. Manjkal nam je »gospodarski« duh. Ali se bomo sedaj, ko smo politično samostojni, kaj izpremenili? Vojska je jasno pokazala vrednost praktičnih poklicev, jasno pokazala, da le ti redijo svojega človeka. Koliko se je pred vojsko preziralo kmetovalca. Vojska je pa pokazala, da je kmet v resnici gospod. Danes ne samo kvalificiran ampak tudi navaden delavec prekaša glede dohodkov duševnega delavca. Delavski stan je na boljšem od uradniškega! In to se ne bo tako hitro izpremenilo. V naši svobodni domovini bodo praktični poklici gotovo več generacij nudili najlepšo bodočnost, saj moramo začeti zidati pri temelju, moramo ustvariti vse na novo.

Mnogo nam škoduje tudi naša boječnost, nesamostojna, mehka narava. Manjka nam zaupanja v lastno sposobnost in delazmožnost. Kdor ima količkaj samostojnega duha v sebi, tisti se ne bo vpregel v birokratski voz, ne bo šel med jezdece »amtsšimmeljna«, nego si bode kot delaven in samostojen človek služil svoj kruh. Le nezmožni slabiči, ki se bojijo konkurenčnega boja, hrepenijo po stalni službi in z njo spojeni pokojnini. Prusom se je očital pruski »Schulmeister«. Ali ta Schulmeister je vzgajal bojevite in podjetne

ljudi, medtem ko je c. kr. avstrijski birokratizem porajal le odrevenele birokrate. Zato pa moramo z vsemi silami delati na to, da odpravimo tudi najmanjše ostanke avstrijskega birokratizma. Ne pozabimo pri tem na balkanski fatalizem. Javnost in šola morata vzbujati ljubezen do praktičnih poklicev. Učna doba se ne sme predstavljati kot doba lasanja in tepeža, kakor se je to sedaj rado zatrjevalo mladini. Posebno čevljarški učenec se riše z velikimi ušesi, na katerih mojster poskuša svojo moč.

Vzbuditi moramo večje zanimanje za praktične poklice, obrt mora uživati večje spoštovanje, obrtniškem naraščanju pa moramo posvečati vso pozornost. Učna doba mora biti res doba učenja. Morebitne nedostatke moramo odpraviti in to naj nadzirajo zadruga in oblast. Nujno potrebujemo obrtnih šol in te nam mora dati vlada. Obrtnih šol nam sedaj manjka kot slepcu pogleda. Do sedaj se ni nihče spomnil teh šol. Za univerzo se prerekajo, za obrtne šole pa se je porabilo le par kapelj črnila. Do sedaj je imela Slovenija velik eksport. Ekspotirala je — delavno silo, ljudi, ki niso imeli, niso našli doma zaslužka in kruha. Ali hočete tudi v bodoče gojiti ta žalosten eksport?

Seveda morajo tudi obrtniki kaj storiti, da bo pritok v obrtniški stan večji. Da se v učencu vzbudi veselje do obrtnega poklica, naj bi učenec od drugega leta učne dobe naprej dobival za svoje delo neko nagrado. Bolj je marljiv in vesten, večja bi naj bila nagrada ali plača. S tem bi se vzbujalo veselje do obrti in tudi stariši bi lažje dajali dečke v uk, kar sedaj radi revščine ne morejo storiti. Obrtniki naj tudi premišlujejo, če bi ne kazalo tudi glede obleke obutve itd. kaj ukreniti.

Dr. Ing. Milan Vidmar:

Inženjer-filozof in stroj-velikan.

Nastopno predavanje ob otvoritvi slovenske tehnike 19. pr. m.

V veliko čast si štejem, da smem danes govoriti prvo predavanje na slovenski tehnični visoki šoli. Želja me spremlja pri tem, da bi temu prvemu predavanju sledilo nešteto drugih, da bi jim ne bilo nikdar konca.

Mladim tovarišem, naraščanju strojnega inženjerja sem se namenil dati nekaj besed na pot, katero so si izvolili. Ljubezen do poklica, za katerega so se odločili, bi jim rad vdahnil. Prijetno bi jim rad naredil potovanje skozi življenje, ki naj jim srečno poteče v poklicu.

Po koncu Napoleonovih vojn je v izmučeno Evropo prvokrat svetlo zasijalo solnce mirnega dela, ko je štekla po železni cesti prva lokomotiva. Nova doba neverjetnega napredka, neverjetnih uspehov se je s tem pričela; nov duh je zavladal nad civiliziranim človeštvom.

Narodno gospodarstvo je stalo sto let pozneje, pred izbruhom svetovne vojne, popolnoma v znamenju takrat prebujene ideje. Neštevilni parni stroji, turbine ob silnih vodah so prevzele skoro vse mehanično delo. Stroji so bili pravi delavci, roke orjaškega organizma. Železnice in paroplovne črte so mu bile žile. Žice brzjava živci, glava inženjer.

Devetnajsto stoletje je bilo brez dvoma stoletje inženjerja. Strojnega inženjerja pred vsem. Prineslo je parni stroj, vodne turbine, stroje za plin, za olje, dvigala, stroje za obdelovanje lesa, železa, kovin.

Prineslo je pred vsem elektrotehniko, razveselilo nas z avtomobili in nazadnje z letali.

Res je, da je veliko idej, katere nam je vresničilo preteklo stoletje, tlelo že pod pepelom preteklih dob. Res je, da je parni stroj starejši, da je o turbini pisal že veliki matematik Euler. Res je, da so že Rimljani, da so že Egipčani imeli dvigala. Toda vse to so bile igrače, hrepenjenja bistrih glav, ki so se prebudile prezgodaj, ki so zaspale, ugasnile razočarane.

Strojna tehnika je vstala pred sto leti. Neizmerne množine železa je potegnila iz matere zemlje, milijone mož je postavila za stružnice, v plavže, k ognju kovačnic, v livarne. Gozd tovarniških dimnikov je prevzel vlogo pljuč težko dihajoče industrije. Strojni inženjer je zavojeval v človeški družbi eno prvih mest za celokupni stan inženjerjev.

Starejša generacija strojnih inženjerjev je imela lepo nalogo, potegniti fiziko, kemijo in matematiko iz zaprašene izbe učenjaka v praktično življenje. Naučila se je virtuoznega računanja, priborila si je vpogled v skrivnosti narave. Z mogočnimi sredstvi si je ugledila pot do iznajdb, ki so spravile človeštvo z neverjetno naglico naprej.

Mlajša generacija strojnih inženjerjev je našla pravzaprav polje velikih idej izčrpano. Prevzeti je moralo nalogo uresničevanja, izpopolnjevanja. Še več, abstraktne vede je morala vzeti na pomoč. Na višku industrije je inženjer postal filozof, poiskal si je vzvišeno stališče, raz katerega je mogel poglobiti pogled.

V pravem trenutku bi moralo biti naraščanju strojnega inženjerja pravzaprav tesno pri srcu. Kaj ostane njemu? Ali naj samo vzdržuje in urejuje, kar so mu zapustili predniki. Ali naj se odreče ustvarjalno delu?

Za vrednost dela inženjerja je kakor za vsako drugo delo največjega pomena ljubezen do poklica. Pravi inženjer mora živeti v svojem delu, zabava mu mora biti poklic. Pravi strojni inženjer mora presedeti leta pri parnem, pri električnem stroju, pri turbini. Pazno mora poslušati, kaj mu pripoveduje neumorni umetni delavec o skrivnostni delavnici narave. Doživet mora veliko onih svečanih trenutkov, v katerih se mu naekurat odpre pogled v čarobne tajnosti, trenutkov, v katerih pozabi nase, na okolico, na ubogo telesno življenje.

Mladi inženjer more zaljubiti svoj poklic le, če si lahko obeta srečo lepega dela. Velike probleme mora videti pred seboj, možnost uspeha, možnost boja. Zoperna mu je vloga dedičev velikih prednikov. Vprašanje je zanj velikanskega pomena, kaj da bo njegova naloga, njegovo delo.

Inženjer-filozof je pravzaprav šele v zadnjih letih razkril dejstvo, ki je za naraščaj strojnega inženjerja največjega pomena, dejstvo namreč, da stoji tehnika vseh raznovrstnih strojev pred novim velikanskim problemom, pred problemom, ki bo najbrže zaposlil celo vrsto generacij.

Prvo je za tehniko brez dvoma ideja stroja. Ideja parnega stroja, ideja turbine, ideja električnih strojev je začetek. Uresničevanje ideje, proučevanje lastnosti stroja je drugo. Dolgoletna opazovanja, subtilne matematično-fizične študije so druga stopnja. Kaj je tretja stopnja, kaj je veliki problem sedanjosti.

Lahko je označiti ga. Moderna strojna tehnika se ga je nevede že lotila, iztrgala mu je že prve

uspehe, katerim morajo slediti drugi. Naš moderni problem, ki gleda v brezdajno bodočnost, je problem velikega stroja.

Poglejmo v kateri del strojne tehnike hočemo, povsod stremi industrija za strojem velikom. Kakor hitro je ideja stroja uresničena, kakor hitro so znane vse lastnosti novega stroja, začne inženjer misliti na uresničenje v vedno večjem merilu. Stroji za 10 konjskih moči so zrasli do 100, do 1000 k. s.

Elektrotehnika je prodrla do velikanskih strojev. Pred letom se je porodil velikan za 60.000 kilowatov, torej za 100.000 k. s. Številka dobi šele pravo obliko, če stopi neposredno pred oči opazovalca. Stroj za 60.000 kilowatov dvigne lahko vsako sekundo 60 milijonov kg en meter visoko, v minuti bi nam torej lahko dvignil veliko obloženo ladjo na 100 metrov visok hrib.

Čemu tako ogromna koncentrirana zmožnost za delo? Zakaj nam je vsak veliki stroj zopet premajhen? Kaj je pravzaprav jedro problema velikega stroja? Ali ni stroj, ki nastane, če povečamo vse mere majhnega stroja 2, 3krat, jednostavno isti, samo 2, 3krat večji stroj?

Ne, nikakor ne. Mere rastejo po svoje, posamezne fizikalne lastnosti stroja po svoje, teža in cena po svoje. Čarobna lepota moderne strojne tehnike leži ravno v tem, da stroj, ki za oko obdrži obliko med tem ko rase, polagoma izpreminja glavne svoje lastnosti.

Iz elektrotehnike si hočemo ogledati vzgled. Vsak električni stroj kaže kot bistvo magnetični in električni tok, ki se objemata kakor dva člena verige. Za priprosto neizurjeno oko se stroj suče in sestav mu je kompliciran. Elektroinženjer ne vidi vrtečega se dela. Gibanje mu ni bistveno. Analiza pusti na koncu koncev dva člena verige.

Ostanimo torej pri jednostavni sliki. Vsaki člen verige ima v prerezu gotovo število kvadratnih centimetrov. Magnetični tok in električni tok razdelita na vsak kvadratni centimeter enak del toka. Čim večji je prerez člena verige, tem močnejši je celi tok.

Zmožnost za delo stroja, katero merimo s konjskimi silami, je odvisna od produkta obeh tokov, električnega in magnetičnega. Če povečamo enakomerno vse mere našega kosa verige, povečamo v kvadratičnem razmerju prerez in s tem električni in magnetični tok. Zmožnost za delo se dvigne s četrto potenco.

Ideja velikega stroja nam stoji jasno pred očmi. Zakaj je šla tehnika težko pot od 10 k. s. do 100.000 k. s.? Ker 10.000 strojev po 10 k. s. porabi 10krat toliko železa, bakra in drugih snovi kot en stroj za 100.000 k. s. Ker veliki stroj zahteva le desetino stroškov, katere zahtevajo mali stroji iste skupne zmožnosti za delo.

Še večji je kontrast, še silnejša je moč velikega stroja. Vsak inženjer ve, da material električnega stroja težko dela. Segreje se od dela, en del energije, ki teče skozi stroj, se izgubi v železu in bakru v obliki toplote.

Vsak kubični decimeter požre svojo množino energije. Čim več materiala, tem več izgube. Veliki stroj porabi zase v isti meri manj energije kot mali stroj, kakor porabi manj materiala.

Dejstvo, da mere stroja drugače rastejo kot teža, stroški in poraba energije, nam stavi problem velikega stroja. Dejstvo, da tudi vse druge lastnosti stroja

slede vsaka svojemu zakonu, dela inženjerju problem interesanten. Problem velikega stroja je resen, težek problem, problem, ki nima konca in kraja, ki zahteva neskončno vrsto rešitev.

Ni odveč ogledati si težave inženjerja-konstrukterja. Ideja stroja mu je dana, material si je izbral, življenje zahteva gotove lastnosti stroja. Material ima svoje težave, svoje posebnosti. Ideja prinese svoje ovire. Neizprosno kritizira življenje.

Naloga konstrukterja je najti pot med ovirami, prilagoditi idejo zahtevam, trdno držati v rokah materiala. Dobra konstrukcija ima takorekoč ravnotežje lastnosti.

Če obdržimo obliko stroja, toda povečamo mere, se težko najdeno ravnotežje podre. Vzemimo zopet električni stroj v primer. Material oddaja porabljeno energijo v obliki toplote. Ta toplota mora skozi površino stroja. Čim manjša je primeroma površina, tem težje odhaja toplota dela, tem bolj se segreje stroj.

Dva modela istega stroja, katerih mere stoje v razmerju 1:2, proizvajata v razmerju 1:8 množino toplote. Vsak kubični decimeter ima isti del izgubljene energije in večji model ima 8krat toliko kubičnih decimetrov kot mali. Površina večjega stroja pa je le 4krat tolikšna kot površina malega stroja. Veliki model ima tedaj veliko težjo oddajo toplote.

Izkušeni konstrukterji vejo, kako težko je hladiti obtežen električni stroj. Potrdili bodo, da je z zadnjih letih elektrotehnika morala spraviti problem odvajanja toplote v osredje. S toploto se bori stroj-velikan v prvi vrsti.

Tako kakor se z velikostjo poostri vprašanje odvajanja toplote, nastanejo z velikostjo še druge težave. Zato pa nekatere težave malega stroja počasi izgubljajo svojo moč. Težišče lastnosti se z eno besedo neprestano premika, če rastejo mere.

Za težiščem konstrukcije pa prodira inženjer. Večen lov, večna gonja je usoda strojnega inženjerja. Vsaka konstrukcija je le začetek nove večje, vsaka srečna misel le začetek novega problema. Veliki stroj se nam umika naprej in naprej, nedosegljiv, ogromen, strašen.

Težka je naloga prvega konstrukterja, ki tako-rekoč leži vedno v strelskem jarku, ki je umikajočemu se težišču lastnosti konstrukcije vedno za petami. On ne ve, kaj ga čaka. Nove ovire velikokrat udarijo z elementarno silo in nezasluženi neuspehi so neizogibni. In vendar je ravno ta nevarna naloga čez vse lepa, čez vse čarobna.

Inženjer, ki zna priboriti si višje stališče, lahko olajša nevarno delo vodilnega konstrukterja. Leta, ki leže za nami, nam kažejo strojno tehniko v boju s problemom velikega stroja. Kažejo nam, kako se je premikalo, umikalo težišče konstrukcije, kažejo nam pot moderne tehnike. Iz te poti si opazovalec poišče smer, pravo smer, v kateri naj prodira prvi inženjer, smer, ki obeta uspehe.

Izkušnja nas uči, da se narava drži svoje poti, da je stanovitna, da ne skače sem in tja. Moderna metoda iskanja smeri je torej velikega pomena. Povsod si moremo poiskati najprej smer, potem šele smemo prekoračiti bojno črto.

V zadnjih letih je teorija začela z uspehom iskati pot elektrotehnike v bodočnost. Začela je razsvetljevati temno pot v neznano polje velikega stroja. Začela je v naprej napovedovati težave, ki nas čakajo,

začela je reševati probleme, predno so nam zares stavljeni.

Ta najmodernejša metoda se bo gotovo bolj in bolj razvila. Naraščaj današnjih elektroinženjerjev ima mogoče najinteresantnejše naloge pred seboj. Proroško teorijo bo izpopolnil, začel bo računati in konstruirati v velikem stilu.

Problema velikega stroja ne bo izčrpal. Pač je ravno moderna teorija, ki posega deloma že prav daleč v prihodnost, razkrila že nekaj čisto novih, čisto nepričakovanih težav prav velikega stroja, ne da bi bila našla tudi rešitev.

Te rešitve bo našla gotovo ena prihodnjih generacij, elektroinženjerjev. Znano dejstvo je, da takrat, ko nastopi prava potreba, ko postane problem res velikega pomena, rešitev ne izostane dolgo. Sila lomi kola tudi v strojni tehniki, v nji mogoče še bolj gotovo kot kje drugje.

Na upanje.

Vkljub preteklim hudim vojnim časom se bomo še spominjali za obrtnika tako škodljivega kreditiranja. Obrtnik je imel največ »odjemalcev«, katerim se ni nikoli mudilo plačati obrtniku njegovih računov za delo in blago. Imeli so dovolj denarja za razne potrebne in nepotrebne izdatke, le za obrtnike ga niso imeli. Domišljali so si, da zahteva njihova čast in stanovski ugled, da imajo med obrtniki svoje upnike. Te gospode tedaj ni bilo sram dolgovati ubogemu obrtniku, niso pomislili, kake neprilike so napravljali temu, pač pa so mu šteli v zlo, če si je dovolil priti sam ali pa poslati koga na vrata z najponižnejšo prošnjo ali opominom na plačilo. Taka gospoda je bila mnenja, da je obrtnik postal predrzen ali celo nesramen. Obrtnik, kateri itak nikoli ni razpolagal z bogve kako veliko glavnico je bil mnogokrat v veliki stiski, ker svoje pomočnike, svoje nabave in svoje potrebščine je moral plačevati in to je zamogel le z denarjem, ne pa s terjatvami, ki jih je imel zabeležene v knjigah.

Vojska je odpravila kreditiranje in na nas je sedaj ležeca, da se nikoli več ne upelje. Nikakor ne moremo razumeti in je tudi popolnoma neopravičeno, da bi se razni »višji« in »boljši« morali zadolževati ravno pri obrtniku. Taka gospoda si naj pomaga na drugačni način, ne pa s zadolževanjem pri obrtniku.

Tovariši! Bodimo toliko ponosni na donos našega dela, da ga ne razupavamo, nego zahtevamo vedno in povsod takojšnje plačilo. Vsak izmed nas mora biti toliko stanovsko zaveden, da se ne bo dal izkoriščati. Dolžnost vsakega posameznega, dolžnost naših stanovskih organizacij je, da preprečajo z vsemi sredstvi vsak poskus vpeljave razupavanja, za vedno naj bo pokopan »puf«, kakor je nazivala gospoda svoj kredit pri obrtniku.

Sestanek obrtnikov v Žireh nad Škofjeloško.

Društvo obrtnikov v Kranju, podružnica Škofjaloka je priredilo v Novivasi pri Kamšku na binkoštni ponedeljek prav dobro obiskani sestanek, katerega so se vdeležili obrtniki vseh političnih strank iz bližnje in daljne okolice. Sestanek je z prisrčnim pozdravom na navzoče otvoril tovariš Franc Kavčič, predsednik škofjeloškega obrtnega društva in v kratkih besedah

pojasnil pomen sestanka. Tovariš Šober iz Škofjeloke je orisal delovanje pred kratkem ustanovljenega obrtnega društva, navajal uspehe skupnega dela ter omenjal, da si hočejo poleg obstoječega društva ustanoviti še obrtno zadrugo za Škofjeloški sodni okraj. Pozval je zbrane obrtnike v Žireh in okolici, da si naj tudi osnujejo svoje obrtno društvo ali pa naj pristopijo kot člani v škofjeloško obrtno društvo. Delujejo naj vsi brez razlike strank v obrtni organizaciji, ter tako tvorijo del močne verige, ki se kuje v Sloveniji in ki hoče in mora postati po vzgledu vseh drugih stanov močna, krepka in samostojna obrtna organizacija, ki naj ne bo privesek ene ali druge obstoječe pol. stranke. Moramo se osvoboditi, da nas bodo upoštevali in uvaževali, ne pa da nas bodo drugi še nadalje izkoriščali v svoje politične namene. Stati moramo kot en moč v vrsti obrtne organizacije, ki naj zasleduje vsa socialna in gospodarska vprašanja.

Na to je obširno in temeljito poročal načelnik deželne zveze obrtnih zadrug, tovariš Franchetti, o osemurnem delavnem času, o delavskih zaupnikih, o obrtni nadaljevalni šoli in strokovnih tečajih, dalje o ustanovitvi mojstrske bolniške blagajne, podpornem in starostnem skladu in o pomenu Obrtnega vestnika. Koncem omenjenega poročila pozval je navzoče obrtnike k slogi, edinosti in skupnemu delu, ki bode visoko dvignilo stanovski ponos. Stavil je za vzgled organizacijo delavstva in uradništva. Na to se je razvila splošna razprava, katere so se udeležili tovariši Zajc, Cankar, Primožič, Šober in drugi. Na razna vprašanja je odgovarjal in pojasnjeval tovariš Franchetti. Po končani razpravi se je soglasno sklenilo, da se izvoli pripravljalni odbor, obstoječ iz devetih članov, v katerem naj bodo zastopane vse stranke in ki naj v najkrajšem času sklene načrt, ali se naj ustanovi podružnica društva obrtnikov v Kranju ali se vsi obrtniki v Žireh priključijo obstoječi podružnici v Škofjeloški. V omenjeni odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: Franc Primožič, mizar; Matevž Sterlič, čevljar; Ivan Zajc, čevljar; Matija Cankar, mizar; Franc Erznožnik, mizar; Gropa Kopač, zidar; Ivan Albreht, krojač; Ivan Šubic, čevljar in Franc Kristan, čevljar.

Po dovršeni volitvi so se predlagale in soglasno sprejele razne resolucije, med temi glede davčne administracije; glede dobave demobilizacijskega blaga; glede brezobrestnega posojila, katerega je že bivša avstrijska vlada odobrila in sprejela tudi Narodna vlada, da ga razdeli med one obrtnike, ki so bili vsled vojne najbolj prizadeti; dalje se je z navdušenjem sprejela resolucija, ki zahteva, da vse slovensko ozemlje ostane neločljivo združeno z Jugoslavijo in da se odločno protestira proti barbarskemu postopanju nemških tolp s slovenskim prebivalstvom in našimi vojnimi ujetniki, dalje se zahteva v resoluciji, da se sploh pri določitvi mej države SHS v polnem obsegu vpoštevajo plemenita načela predsednika zedinjenih držav o samoodločbi narodov.

Na vprašanje tovariša Cankarja, če ne bi možno bilo vsa stanovska vprašanja rešiti potom obrtne zadruge je pojasnil tovariš Franchetti, da je res možno veliko važnih vprašanj rešiti na zadružnih zborih, vendar je pa potrebno, da se obrtniki poleg obrtnih zadrug organizirajo tudi v strokovnih društvih, ker imajo društva večjo svobodo in deloma večji delokrog, kot pa obrtne zadruge.

Naročilo se je pripravljalnemu odboru, da naj čim preje z delom prične, da se skliče občni zbor

zadruga, in da se pri tej priliki tudi ustanovi strokovna nestrankarska obrtna organizacija na podlagi društvenega zakona.

Med navzočimi, bilo jih je nad 80 obrtnikov, je vladala velika zadovoljnost in zanimanje za bodočo organizacijo obrtnikov, ki naj bode samostojna, brez da bi se vdinjala kakoli politični stranki v taberh.

S tem je bil dnevni red izčrpan ter je predsednik Kavčič po dveipol urnem posvetovanju sestanek z iskreno zahvalo na lepi udeležbi in stvarnem razmotrivanju zaključil.

Tovariš Primožič se je prirediteljem sestanka, zlasti tovarišem iz Škofjeloke, Kranja in Ljubljane v imenu obrtnikov v Žireh z iskrenimi besedami zahvalil in izrazil željo, da bi se večkrat prilika našla, se v tako lepem številu in lepi slogi skupno posvetovati o tako važnih zadevah, kakor je bilo danes.

Dragi Žirci! V vaših rokah je sedaj da ali ne in mi nič drugega ne pričakujemo, kakor vašo dobro voljo, slogo in edinost in delovati se bode pričelo v vašo korist in prospeh obrtnega stanu. Vsak posamezni naj z vsemi svojimi močmi podpira pripravljani odbor, da se doseže stavljenе smotre in cilje.

Dopisi.

Iz Kranja. Prejeli smo: Tudi obrtniki v kranjskem okraju se strinjamo z onim v številki 4 Obrtnega Vestnika na vlado naslovljenim pozivom glede neopravičenega izvrševanja obrti. Oseb, ki neopravičeno izvršujejo obrt je v kranjski okolici in tudi v mestu Kranju kar na debelo. Res je vsled energičnega koraka obrtne zadruga vzela oblast obrtne liste nekaterim takim osebam, ki so preje izvrševale obrt neopravičeno, vendar pa je še dosti takih, ki so bili že večkrat radi tega kaznovani, pa izvršujejo obrt nemoteno še nadalje. Naj omenimo samo krojače, čevljarje, kolarje, mizarje, sedlarje, zidarje in tesarje. Vse te vrste šušmarji bili so že večkrat predkaznovani radi neopravičenega izvrševanja obrti, a predno dobi taka oseba od obrtnega oblastva poziv in predno se poizve vse podatke, ki jih je navedel ovaditelj v svoji vlogi, napravi tak šušmar že svoje delo in že tudi zasluži to, kolikor plača kazni. Vedne ovadbe na obrtna oblastva napravljajo veliko nepotrebnega pisarjenja in je še včasih trud zastonj. Dostikrat se pa na take vloge sploh pri oblastvih ne polaga dosti važnosti. Zato bi bila dolžnost vlade, da izda v kratkem na obrtna oblastva prve stopnje v tem oziru primerne odredbe. Zelo bi bilo umestno, da se kaznuje delodajalec in se tak šušmar sploh vedno nadzoruje. Tudi obrtna zbornica v Ljubljani bi lahko napravila v tem oziru primerne korake. Koncesionirano obrt izvršuje vsakdo, komur se zljubi. Opravičeni rokodelci, ki plačujejo državi davke, stojimo brez zaslužka in gledamo kako taki šušmarji brez da bi plačevali državi kak obrtni davek, nemoteno izvršujejo obrt. Take nezdržne razmere so po celi Sloveniji, zato prosimo vlado še ob pravem času pomoči.

Iz Šoštanja. Pri nas je še vedno vse polno obrtnikov, ki so zagrizeni nemčurji in katere nam je poslala za kokurente in ubijalce slovenskega tovariša zloglasna Súdmarka. Ti hajlovci so zastrupljali naše ljudstvo z vsenemškimi nazori, delali zdražbo in jemali zaslužek narodnim obrtnikom. Da bi te uničili, je Súdmarka kupovala svojim varovancem potrebno opremo, jim dala na razpolago glavnico in ni

čuda tedaj, če so se ti varovanci potem hvalili: »ich bin ein deutsches Súdmarkkind«. Pri uradništvu se je nekoliko očistilo, pri obrtništvu je ostalo vse pri starem. Potrebno bi bilo in na mestu, da se ukrene kaj proti tujcem, od katerih nekateri ne znajo niti slovenski. Že v avstrijskih zakonih je bilo, da se tujcem ne da kar tako obrtniška pravica.

Iz Maribora. Iz lačne (hočem reči nemške) Avstrije sta se vrnila Polatschek in Sinkowitsch, kjer sta bila v službi Volkswehr. Do sedaj sta se borila proti Jugoslaviji, sedaj pa sta prišla sem kruha jesti. V ključavničarski obrti Sinkowitsch je 8 učencev, katere pa je sprejemal in odpuščal do sedaj nek Riegler, trgovec s starim železom. Ker je stari Sinkowitsch svoj čas umrl, je vodil ta Riegler obrt naprej. Obrtni uradi so še polni raznih nemčurjev in bivših hořratov. Če takega starega okostneleža kaj vprašaš v slovenskem jeziku, ti nekaj zarenči in neprijazno odpravi. Prosimo našo vlado, naj vrši svojo narodno dolžnost in postavi v te urade slovenske uradnike in uslužbence, kajti dosedanje razmere popolnoma ovirajo razvoj slovenske obrti.

Obrtno gibanje.

Na obrtnem sestanku v Žireh je na Binkoštni ponedeljek tajnik obrtnega društva v Kranju tovariš Kobal prav temeljito razpravljaval o razpustu okrajne bolniške blagajne v Škofjiloki zlasti radi tega, ker se kr. dež. vlada za Slovenijo, oddelek za socialno skrbstvo ni prav nič oziralo na prizadete kroge tako ne na delodajalce, kakor tudi ne na delojemalce. Omenil je, da kot davkoplačevalci in plačniki enotretjinskih prispevkov za delodajalce imamo vso pravico od vlade zahtevati, da pusti z našimi rokami ustanovljene bolniške blagajne nemoteno dalje poslovati. Če pa vlada namerava vse okrajne bolniške blagajne prestaviti v Ljubljano in stem otežkčiti poslovanje okrajnih bolniških blagajn se bomo pa posluževali pravic določenih v obrtnem redu in si bomo ustanovili lastne zadružne bolniške blagajne in stem oslabili načrte vlade za centralizacijo okrajnih bolniških blagajn. Končno je predlagal sledečo resolucijo, ki je bila z navdušenjem sprejeta:

Organizirani obrtniki škofjeloškega in kranjskega okraja, zbrani na sestankih v Srednji vasi pri Poljanah nad Škofjokoloko dne 18. maja t. l. in v Novi vasi pri Žireh nad Škofjokoloko dne 9. junija t. l., prosimo Deželno vlado v Ljubljani, da pusti vse zavarovanju proti boleznim zavezane osebe, to je naše pomočnike, vajence in pomožne dolavce vsled razpusta bolniške blagajne v Škofjiloki pri Pomožni bolniški blagajni v Kranju zavarovati. Pomožno bolniško blagajno smo mi obrtniki sami osnovali in jo smatramo za edino kompetentno bol. blagajno za kranjski politični okraj.

Mi obrtniki in naši pomočniki, združeni v obrtnih zadrugah in v obrtnih društvih, ne pripoznamo nikake poslovalnice ljubljanske okrajne bolniške blagajne, ker ista je bila ustanovljena čez noč brez naše vednosti, toraj brez zaslišanja naših močnih organizacij v kranjskem političnem okraju. Do konečne ureditve socialnih vprašanj, pri katerih ureditvi morajo sodelovati tudi naše organizacije in katerih pravo rešitev bomo mi obrtniki le tedaj priznali, ako jo bodo sklenili po zaslišanju naših organizacij od ljudstva na novo izvoljeni zastopniki vseh stanov. Do te rešitve socialnih vprašanj pa zahtevamo, da se pusti bolniško

zavarovanje in z njim združeno poslovanje bol. blagajn toliko časa nedotakljivo, ter se pusti blagajne kakor popreje, nemoteno poslovati. Nočemo mi obrtniki, da bi se volja in mnenja posameznikov nam vrinjevala. Obrtni zakon pa nam, ki je še danes popolnoma v veljavi, pripušča ustanovljati lastne bolniške blagajne za pomočnike in vajence, kakor tudi za naše mojstrsko bolniško zavarovanje. Zatoraj mi obrtniki, ne pripustimo, da bi se na voljo posameznikov razpuščale brez navedbe razlogov in proti naši volji registrirane bol. blagajne in nam vrinile neke poslovavnice okrajne bol. blagajne v Ljubljani. Kot davkoplačevalci in plačniki enotretjinskih prispevkov za delojemalce zahtevamo od vlade, da pusti z našimi rokami ustanovljeno Pomožno bolniško blagajno v Kranju nemoteno, kakor do sedaj poslovati in načelstvu iste tudi dovoliti, osnovati v Škofjiloki podružnico te blagajne. Vlada mora sama izprevideti kakšne težkoče nam je napravila z razpustom edine bol. blagajne v Škofjiloki. Primorani smo hoditi iz oddaljenih krajev škofjeloškega okraja v Kranj. Kake neprijetnosti so za vsakega posameznika. Pismeno pa ne zamoremo vse urediti in stane nas tudi poština. Ravnotako je pri poslovalnici zavarovanimi pomočniki, ki se morajo večkrat radi podpor podati v urad.

Obrtniki škofjeloškega okraja pristopili smo korporativno k pomožni bol. blagajni v Kranju in bomo po pravilih te blagajne osnovali podružnico v Škofjiloki, kjer bomo tudi priglasili vse naše zavarovanju podvržene člane. Dolžnost naša je velika, ker moramo plačevati precej visoke prispevke za delojemalce, moramo pa zato tudi sodelovati pri ustanovitvi bol. blagajne, izmed katerih pa priznamo edino le obrtne bol. blagajne, katere si mi lahko ustanovimo po obrtnem zakonu in pri kateri se lahko tudi mi zavarujemo proti boleznim. Vsako drugo blagajno odklanjamo in jo ne priznamo. Konečno prosimo deželno vlado, da upošteva naše upravičene zahteve in nas male obrtnike v tem oziru tudi podpira.

Nova vas pri Žireh nad Škofjokoloko, dne 9. junija 1919. Slede podpisi.

Prodaja barv. V Kranju se je vršil sestanek, na katerem so se obrtniki pritoževali, da sme vsak prodajati barve. Sklenila se je nastopna resolucija, ki se je poslala deželni vladi.

Organizirani obrtniki, slikarji zbrani na sestanku dne 5. junija t. l. odločno protestirajo proti temu, da še vedno prodajajo različni trgovci v svojih trgovinah z mešanim blagom barve, katera prodaja spada v stroko obrtnikov, slikarjev in barvarjev.

Vlada mora upoštevati, da je bila večina obrtnikov v vojni in so se sedaj vrnili domov. Mnogo od teh posebno pa slikarjev je veliko, ki so sedaj brez vsakega zaslužka. Znano je, da v letošnjem letu tudi ni nikake stavbne sezije in toraj so tudi vsi slikarji brez zaslužka in dohodkov. Vsled tega pa, da se prodajajo barve v vsaki trgovini odvzeta jim je tudi možnost edinega zaslužka, ki ga imajo slikarji, to je prodaja barv. Te se pa dobijo dandanes v vsaki tudi najmanjši trgovini in obrtnik slikar, ki nima za prodajo barv na primernem kraju mesta izložbe, ne pride v poštev in je skozi in skozi revež in mora mirno gledati kako kapitalist trga zadnje vinarje njegovega zaslužka njemu iz ust.

Zato prosimo ozir. kot davkoplačevalci zahtevamo od vlade, da tej krivici, ki se godi brezposelnim slikarjem odpomore stem, da prepove prodajanje barv

po trgovinah, ker to ne spada v trgovino z mešanim blagom, zlasti ker so barve strupene in nastanejo vsled tega lahko kalamitete, za katerih posledice trgovec kot nestrokovnjak ne more prevzeti odgovornosti. Ako vlada res gleda na socialno življenje svojih državljanov naj napravi v tem oziru primerne korake in dovoli s primerno odredbo prodajanje barv le brezposelnim slikarjem.

Kranj, dne 5. junija 1919. Slede podpisi.

Obrtna zadruga v Kranju poziva svoje člane, ki so prejeli po pošti cenik za izdelovanje čevljarških krojaških, mizarških, kolarskih, kovaških in sedlarskih izdelkov naj čim preje mogoče poravnajo znesek po K 4.20 po poštni nakaznici ali pa osebno v združni pisarni v Kranju (kjer je bila svoječasnno ločerijska).

Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22 opozarja obrtnike, ki imajo na Dunaju naročeno ali že nakupljeno razno blago in surovine, ozir. obrtniki, ki žele isto naročiti z Dunaja, naj se zglasijo v omenjenem uradu osebno ali pismeno, ker namerava urad tozadevno posredovati. Priglasiti se je treba najkasneje do 20. junija. Na poznejše priglasitve se ne bo mogoče ozirati.

Industrija in obrt v Trstu. Razmere našega Trsta so prav žalostne. Luščilnica riža, tovarna linojeja, rafinerija petroleja, stiskalnica olja stoji. Ladjedelnice imajo materijala za nekaj dni. Stavbena dela popolnoma počivajo. Obrtnik se lahko gre izprehajati, če ni preveč lačen. Domač delavec pa lahko premika zrak, ker italijanski delavec iz regne mu dela s svojo skromno zahtevo konkurenco.

Organizacija fotografa. Fotografi u Hrvatskoj organizirali su se u krilu Saveza hrvatskih obrtnika u Zagrebu, te su dne 1./5. održali svoju skupštinu, u kojoj su razpravljena staleška pitanja i prihvaćene razne rezolucije. Izaslanstvo organizacije predalo je ovih dana trgovačkoj i obrtničkoj komori zagrebačkoj dotične rezolucije, moleći za potporu radi ostvarenja istih. Fotografi zahtijevanju u bitnosti, da se njihov obrt veže na osposobljenje, da se spriječi nedolična utakmica, a poslovanje sajamskih fotografa ograniči. Komora je te zahtjeve označila opravdanim, te obećala vsu svoju potporu.

Posredovalnica služb in učnih mest.

Da se bode olajšalo vajencem dobiti učna mesta in učnim mojstrom vajence, bode pričela »Deželna zveza obrtnih zadrug za Slovenijo s sedežem v Ljubljani«, v kratkem s posredovalnico učnih mest in naš Vestnik bo sprejemal z zdatno znižano ceno tozadevne oglase, ki bodo gotovo veliko pripomogli k posredovanju. Pričetek posredovalnice bomo v Vestniku posebno objavili.

Razno.

Laški trg rabi kleparskega mojstra. Natančnejši podatki se lahko poizvedo v pisarni Zveze slovenskih obrtnih zadrug Ljubljana, Bethovnova ulica št. 10.

Vajenec se sprejme. Zadruga skupnih obrtov v Laškem sprejme tkalskega vajenca. Hrana dobra.

Izlet. Obrtno društvo v Novem mestu priredi izlet v nedeljo dne 22. junija v Št. Peter. Kdor se

namerava izleta udeležiti, naj se prijavi zaradi voza pri g. Jos. Koširju na Glavnem trgu. Vožnja na lestvinem vozu bo tje in nazaj 3 K za osebo. K obilni udeležbi se vljudno vabi. Opozarja in vabi se vsa bratska društva, da se po možnosti in primernem številu omenjenega izleta udeležijo.

Polaganje parketov. Nastalo je vprašanje, ali se naj smatra polaganje parketov za rokodelsko ali svobodno obrt. Prizadete kroge prosimo naj se izjavijo. Izjave priobčimo v Vestniku.

Za stvarno demobilizacijo je gospodarska komisija v svoji seji z dne 27. maja sklenila, da se prosilcem za demobilizacijsko blago, ki so na katerikoli način zapleteni pri razpečavanju po nepravilnih prodajah ali prilastitvah demobilizacijskega materiala toliko časa ne dodeli nobenega blaga, dokler ni njih udeležba na takih kupčijah sodnijsko ali kako drugače izčističena. Takim prosilcem že odkazano blago se v nobenem slučaju ne rezervira in tudi komisija ne prevzame dolžnosti za poznejšo dodelitev tudi če se izkaže nedolžnost prosilca.

Stipendije in podpore ministrstva za poljedelstvo. Ministrstvo za poljedelstvo namerava razpisati stipendije in podpore za strokovno izobrazbo v kmetijstvu, živinozdravništvu in hidrotehniko na visokih in srednjih strokovnih šolah in za praktično izobrazbo po končanih strokovnih študijah. Stipendije se bodo razpisale v službenih Novinah in morajo prosilci pravočasno vložiti svoje prošnje, ker se na pozneje došle prošnje ne bo oziralo pri oddaji stipendij. Vse druge podrobnosti se izvedo pri oddelku za kmetijstvo deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani.

Cene železa. Alp. montanska družba zahteva za stot paličnega železa že K 195.—, pa pravi da ne krije stroškov. Na Dunaju veljajo te cene: osnovna cena paličnega železa znaša K 250.—, fine pločevine (do 2 mm) pa 325.— kron. Debela pločevina (nad 5 mm) pa stane K 270.—

Trgovska mornarica Jugoslavije. Piše se, da je svet četvorice v Parizu razglasil, da je trg. mornarica bivše Avstro-Ogrske last entente in da se bodo z njo oškodovali za izgube svoje tonaže tekom vojne. Zapleniti baje hočejo vse brodeve nad 1600 ton, manjši brodovi bi ostali svobodni. Potemtakem bi zaplenili v Trstu 380.000 ton, v Reki 115.000 t. a v ostalih jugoslovanskih pristaniščih pa 100.000. Ostalo bi tedaj nezapljenih okoli 112.670 ton.

Listnica uredništva.

Obračamo se do vseh tovarišev, da nam pomagajo pri listu z dopisovanjem in nasveti. Naznanjajte nam svoje želje in misli, ker le na ta način nam bo mogoče vstreti najrazličnejšim željam. Sporočajte nam o čem želite pojasnil in razprav v Vestniku. Ne pričakujemo in zahtevamo od nikogar dohtarskih ali profesorsko opiljenih dopisov in člankov, vsak naj mirnodušno napiše kakor zna in more. Za primerno obleko tem mislim in nasvetom bomo poskrbeli že tukaj. Povdarjamo še enkrat, da le tem potom pridemo do lista, ki bo res glasnik in zastopnik naših zahtev in teženj. Tedaj sodelujte!

Izdajatelj konzorij »Obrtnega Vestnika«.
Odgovorni urednik **Engelbert Franchetti**.
Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

Pozor, obrtniki !!

**Pristopajte k bolniški
blagajni samostojnih
obrtnikov v Ljubljani.**

Izvrstno

brivsko milo

kilogram 40 K, ima v zalogi

ENG. FRANCHETTI, Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

Feliks Potočnik

Selenburgova ulica 6, I. nadstr.

Modni atelje za dame in gospode.

Istotam se obračajo in modernizirajo
obleke za dame in gospode po naj-
novjši modi.

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
in rezervnega zaklada » 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je pupilarno varna.

Za varčevanje ima vpeljane lične

domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem
proti 4% in proti 1% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov

ima ustanovljeno

-- Kreditno društvo. --

Obrtno pomožno društvo v Ljubljani

reg. zadr. z omej. zav.

na Kongresnem trgu št. 4, I. nadstr.

ustanovljeno leta 1856

sprejema

hranilne vloge

proti ugodnemu obrestovanju ter plačuje rentni davek iz svojega.

Posojila

se dajejo na vknjižbo, menice ter proti ročni zastavi.

Rezervni zaklad znaša nad 125.000 kron.

Uradije se vsaki dan, razun nedelj in praznikov od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. Ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8. do 12. ure dopoldne.

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

Barva vedno vsakovrstno blago,

čisti obleke,

pere vsakovrstno perilo in hodi brezplačno na dom iskat,

svetlo lika ovratnike, zappestnice, srajce.

Jos. Reich.

Tovarna: Poljanski nasip šte. 4.

Podružnica: Šelenburgova ulica 4.

Poštna naročila se točno izvršujejo.
Nujna dela se takoj izvršujejo.

Drogerija

I. C. Kotar

Ljubljana

Wolfova ulica št. 3.

Fotomanufaktura

Med slovenskimi obrtniki najbolj razširjeni list je „Obrtni Vestnik“. Zato inserirajte v tem listu.

Prima **BARVE** marke herc. za vse vrste tkanine.

Pri naročilu 100 paketov za K 26.—

» » 1000 » » » 240.—

» » 10000 » » » 2200.—

— Plača se naprej, pošilja se s pošto. —

I. V. Hajdaš, Bedekovčina, Hrvatska.

SUKANEC

la. na lesenih kolutih po 400 yardov, št. 40—60, tucat	K 66.—
la. " " " " " 500 " " " " " " " " " " " "	" 72.—
lla. " " " " " 150 metrov " " " " " " " " " " " "	" 40.—
la. " kartonih " " " " " " " " " " " " " " " "	" 24.— (karton 6 tuč.)
la. v klopčičih, 48 kosov, 1 karton	" 20.—
la. " " " " " 10 " " " " " " " " " " " "	" 30.— plet. bombaž, črn
la. " " " " " 12 " " " " " " " " " " " "	" 15.— volna za gatenje

Dobavlja takoj in izvršuje naročila le proti predplačilu

I. V. Hajdaš, agentura za sukanec, Bedekovčina, Hrv.
Počenši od 5 tucatov se pošilja v okovanih lesenih zabojčkih.